

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

EFPP Suomen kansallinen verkosto ry:n lausunto PSYKOTERAPEUTTIKOULUTUS YLIOPISTOLLISEKSI ERIKOISTUMISKOULUTUKSEKSI*

Psykoterapeutin ammattinimikkeen käyttöoikeuteen johtavasta koulutuksesta ja ammattinimikkeen käyttämisen edellytyksistä on säädetty terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 2 a §:ssä (533/2018). Vuodesta 2012 alkaen psykoterapeutin ammattinimikkeeseen johtavaa koulutusta ovat voineet järjestää vain yliopistot tai koulutusorganisaatiot yhteistyössä yliopistojen kanssa.

Esitämme, että psykoterapeuttikoulutus tulisi säätää asetuksella valtion tukemaksi yliopistolliseksi erikoistumiskoulutukseksi.

Perustelut:

1. Psykoterapian ja koulutettujen psykoterapeuttien tarve kasvaa

Mielenterveysongelmat ovat merkittävin ja kasvava työkyvyttömyyseläkkeiden syy, ja niiden vuoksi maksetaan eniten sairauspäivärahoja Suomessa (Kelan tilastollinen vuosikirja 2020). Mielenterveyshäiriöistä kärsii joka viides aikuinen. Suuri osa mielenterveyshäiriöistä alkaa jo lapsuus- ja nuoruusiässä. Vain viidesosa mielenterveyshäiriöistä kärsivistä on riittävässä ja laadultaan hyvässä psykiatrisessa hoidossa ja yli puolet on vailla mitään hoitoa. Lisäksi mielenterveyspalvelujen saatavuudessa on suuria alueellisia eroja. (Mielenterveyspalvelut – THL) Koronavirusepidemian aiheuttaman kriisin myötä mielenterveysongelmien ja siten psykoterapian tarve on kasvanut entisestään.

Kelan tukema kuntoutuspsykoterapia (Kelan kuntoutuslaki 566/2005 11a §) on tarkoitettu 16-67-vuotiaille tukemaan työssä pysymistä ja työllistymistä. Se on vaikuttava hoitomuoto; yli 80 %:lla kuntoutuspsykoterapiassa kävijöistä opiskelu- tai työkyky on palautunut tai parantunut. Kelan kuntoutuspsykoterapian saajien määrä kasvoi vuosien 2015-2020 välisenä aikana 107 prosenttia; vuonna 2015 Kelan kuntoutuspsykoterapiaa sai 27 300 henkilöä ja vuonna 2020 heitä oli 56 682 henkilöä.

Lisäksi psykoterapiaa annetaan osana Kela korvaamaa vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta (Kelan kuntoutuslaki 566/2005 9 §), jonka tarkoituksena on paitsi tukea työ- ja opiskelukykyä, usein myös

arjen toiminnoista suoriutumista. Vaativan lääkinnällisen kuntouksen psykoterapiaa sai yli 3600 henkilöä vuonna 2020.

Nykytilassa kaikki psykoterapiaa tarvitsevat eivät kuulu Kelan tukeman kuntoutuspsykoterapian piiriin, esim. alle 16-vuotiaat lapset ja nuoret sekä eläkeikäiset. On tärkeää, että Sote-uudistuksessa sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa turvataan riittävät psykoterapiapalvelut niille, jotka eivät voi saada Kelan kuntoutuspsykoterapiaa. Tiettyjen sairaanhoitopiirien ja kuntien erikoissairaanhoidot ostavat psykoterapiaa ostopalveluna yksityisiltä psykoterapeuteilta. Psykoterapeutteja työskentelee myös mm. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä ja yksityisten lääkäriasemien tarjoamassa työterveyshuollossa. Psykoterapiapalvelujen riittävyyden turvaamiseksi Kelan kuntoutuspsykoterapia tulisi laajentaa koskemaan myös alle 16-vuotiaita ja eläkeiän noustessa myös yli 67-vuotiaita.

Tällä hetkellä Valviran rekisterissä on noin 8200 psykoterapeutti -nimikkeen käyttöoikeuden omaavaa henkilöä. Heistä 28 prosenttia on yli 65-vuotiaita, joiden tarjoamat psykoterapiapalvelut ovat hyvin vähäisiä. Lisäksi merkittävä osa alle 65-vuotiaista psykoterapeutti -nimikkeen käyttöoikeuden omaavasta 5922 henkilöstä ei tee psykoterapiaa, koska se ei kuulu heidän työntantajansa määrittämään työnkuvaan.

2. Psykoterapeuttikoulutus on nykyisellään kohtuuttoman kallis opiskelijalle

Psykoterapeuttikoulutusta koskevan uudistuksen (Terveystieteiden ammattihenkilöistä annettu asetus 533/2018 2 a §) tavoitteita olivat esimerkiksi koulutuksen laadun tarkempi valvonta ja tarjottavien psykoterapiapalvelujen alueellisten erojen tasoittaminen. Samalla odotettiin koulutuksen siirtymistä maksuttomaksi eli kulujenkin oli määrä siirtyä yhteiskunnalle. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan koulutuksen siirtyminen koulutusorganisaatioiden ja yliopistojen yhteistyössä järjestämäksi nosti opiskelijakohtaisia kuluja.

Nykyisellään psykoterapeuttikoulutus on kohtuuttoman kallis; kustannukset opiskelijaa kohden ovat 20 000-50 000 € riippuen koulutuksen laajuudesta, koulutuspotilaiden määrästä (vaadittavan työnohjauksen määrästä) sekä opiskelijalta vaadittavasta omasta psykoterapiahoidosta. On sattumanvaraista, hyväksyykö verottaja psykoterapeuttikoulutuksesta aiheutuvat kustannukset verovähennyksiin.

On riski, että korkeat koulutuskustannukset ja epäkohta niiden verovähennyskelpoisuudessa nousevat esteeksi psykoterapeuttikoulutukseen hakeutumisessa. Siten pätevien hakijoiden määrä vähenee ja koulutusohjelmien toteutuminen vaarantuu.

EFPP SUOMEN KANSALLINEN VERKOSTON RY:n LAUSUNTO

Esitämme kunnioittaen, että psykoterapeuttikoulutus säädetään yliopistolliseksi terveydenhuollon erikoistumiskoulutukseksi (Yliopistolaki 7c §) ja että psykoterapeuttikoulutusten rahoitusasia hoidetaan valtioneuvoston asetuksella yliopistojen toiminnassa perittävistä maksuista 1082/2009, jossa siitä nytkin on säädetty.

Psykoterapeuttikoulutuksen opiskelijalta voitaisiin periä enintään 120 euroa opinto-oikeuteen kuuluvalta opintopisteeltä. **Koska psykoterapeuttikoulutuksiin kuuluu seminaariopetuksen lisäksi pakollisina oma psykoterapia ja työnohjaus, jotka ovat opiskelijalle omakustanteisia, on tarpeen arvioida opiskelijoilta perittävän enimmäismäärän alentamista psykoterapeuttikoulutuksissa.**

Luonnollisesti **asetusmuutoksesta johtuvat varat olisi syytä budjetoida pikaisesti valtion 2022 lisätalousarvioon tai viimeistään vuoden 2023 talousarvioon. Koulutukset tulisi edelleen järjestää ensisijaisesti koulutusorganisaatioiden ja yliopistojen yhteistyönä.**

Lisäksi esitämme, että psykoterapeuttikoulutuksen kustannukset kokonaisuudessaan, myös koulutuksen edellyttämän oman psykoterapian ja työnohjauksen osalta, säädetään verovähennyskelpoisiksi tulonhankintamenoiksi verolainsäädännössä.

Mielenterveysperusteiset opintojen ja työn keskeytymiset, poissaolot ja ennenaikaiset eläköitymiset ovat sekä taloudellisesti että inhimillisesti raskas taakka tavallisille ihmisille ja koko yhteiskunnalle. Psykoterapeuttikoulutuksen tukeminen valtion toimesta olisi linjassa hallituksen pyrkimyksen kanssa parantaa terveydenhuollon palvelujen saatavuutta – ja erityisesti varmistaa mielenterveyspalvelujen resurssien riittävyys.

Helsinki 26.1.2022

Efpp Suomen kansallinen verkosto ry:n puolesta

Kirsi Huttula
Puheenjohtaja
TtM, psykoterapeutti VET,
psykoterapiakouluttaja, kuvataidepsykoterapeutti
kirsi.huttula@pp1.inet.fi, 040 -582 3474

Tuomo Tikkanen
Sote-työryhmän asiantuntijajäsen
PsL, psykoterapeutti

tuomoajtikkanen@gmail.com, 0400-459 742

www.efppsuomi.fi

*EFPP Suomi on tehnyt aiheesta aloitteen ensimmäisen kerran 25.5.2020, ja se on päivitetty 9.3.2021 ja 24.8.2021

EFPP Suomen kansallinen verkosto - Finlands nationella nätverk rf: psykoanalyttistä psykoterapiakoulutusta antavien yhteisöjen ja niiden kouluttamien psykoterapeuttien yhdistys. Verkostoon kuuluu tällä hetkellä 18 jäsenyhdistystä, joissa on yhteensä noin 3200 psykoanalyttista psykoterapeuttia. Jäsenyhdistykset edustavat organisaation neljää jaosta: aikuisten yksilöpsykoterapia, ryhmäpsykoterapia, pari- ja perhepsykoterapia sekä lasten- ja nuorisopsykoterapia.

Keskeisin verkoston tavoite on säilyttää ja vahvistaa jaosten edustamien psykoanalyttisten psykoterapiamuotojen asemaa ja kehittää niitä yhtenä muiden psykoterapiasuuntausten valikoimassa. Alan jatkuva kehittämissyö tapahtuu sekä kotimaisten että kansainvälisten kollegojen ja tutkijayhteisöjen kanssa.

EFPP Suomi pyrkii edistämään laadukkaita ja monipuolisia, ihmisten tarpeisiin vastaavia psykoterapiapalveluja. Viime vuosina EFPP Suomi on puolustanut erityisen aktiivisesti potilaiden oikeutta kansainvälisestäkin ainutlaatuiheen Kelan tukemaan psykoterapiaan sekä sen säilyttämistä ja kehittämistä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa. EFPP Suomen kanta on, tarvitsemme sekä Kelan tukemat kuntoutuspsykoterapiat että hyvin toimivat mielenterveyspalvelut hyvinvointialueilla. Tähän liittyen verkosto teki aloitteen Psykoterapeuttikoulutus yliopistolliseksi erikoistumiskoulutukseksi toukokuussa 2020.

Verkosto on järjestänyt säännöllisesti koulutus- ja neuvottelupäiviä kehittyvän psykoanalyttisen teorian ajankohtaisista teemoista. Pyrkimyksenä on myös lisätä jäsenyhdistysten välistä yhteistyötä. Verkoston kotisivuilla, facebook-sivuilla ja sähköpostitiedottamisessa tiedotetaan mm. alan ajankohtaisista tapahtumista, koulutuksista ja tutkimuksista. Loppuvuonna 2021 julkaistiin EFPP Suomen kansallinen verkosto ry:n 30-vuotisjuhlakirja YHTEYS – psykoanalyttisen ajattelun ytimessä.

Ks. www.efppsuomi.fi